

Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton lausunto hallituksen esitykseen valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien vuoden 2026 valtion talousarviota. Keskusliitto pitää esitystä monilta osin kannatettavana, mutta haluaa tuoda esiin seuraavat keskeiset huomiot ja kehittämistarpeet vesiensuojelun näkökulmasta.

1. Järjestöjen rahoituksen turvaaminen – vesiensuojelutyön perusta

Keskusliitto on erittäin huolissaan momentille "35.10.22 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon" esitetyistä määrärahan leikkauksesta. Vuoden 2024 tasosta (2 575 000 €) esitetty lasku vuoden 2026 tasolle (2 025 000 €) uhkaa vakavasti heikentää vesiensuojelujärjestöjen toimintakykyä. Paikalliset yhdistykset ovat vesiensuojelutyön selkäranka, ja niiden rooli on korvaamaton muun muassa:

- Valuma-alueiden kunnostuksessa ja ravinnekuormituksen vähentämisessä
- Vesien tilan seurannassa ja tiedon tuottamisessa viranomaisten tueksi
- Yhteistyössä maanomistajien, kuntien ja oppilaitosten kanssa
- Vapaaehtoistoiminnan ja ympäristökasvatuksen edistämässä

Leikkaus osuu aikaan, jolloin vesistöjen tila on monin paikoin kriittinen ja ilmastonmuutoksen vaikutukset lisäävät kuormitusta. Vesiensuojelun haasteet edellyttävät pitkäjänteistä, paikallista ja asiantuntevaa työtä – juuri sitä, mitä järjestöt tekevät.

Keskusliitto esittää, että:

- Määrärahan tasoa ei leikata, vaan sitä korotetaan vastaamaan kasvavia tarpeita
- Avustuspolitiikassa tunnustetaan paikallisten yhdistysten rooli osana kansallista vesiensuojelustrategiaa ja osana Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton toimintaa. Tällä toiminnalla voidaan hyviä vesiensuojelun käytäntöjä jakaa valtakunnallisesti osana Suomen vesiensuojelun keskusliiton toimintaa.
- Rahoitus kohdennetaan pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti.
- Rahoitus esitetään palautettavaksi vuoden 2024 tasolle.
- Suomen Vesiensuojelun Keskusliitolle esitetään 40 000 euron määräraha Vesistöpaneelin työhön.

2. Vesiensuojelun merkitys yhteiskunnalle

Puhdas vesi on elintärkeä luonnonvara, jonka suojeleminen on välttämätöntä sekä ihmisten terveyden että ekosysteemien toimivuuden kannalta. Vesistöjen saastuminen johtaa veden laadun heikkenemiseen, kalakantojen vähenemiseen ja biodiversiteetin katoamiseen. Vesiensuojelun tulee olla keskeinen osa ympäristöpolitiikkaa ja maankäytön suunnittelua.

Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen osoitettu momentille ” 35.10.23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen”, 12,235 miljoonan euron siirtomääräraha tukee konkreettisia toimia vesistöjen tilan parantamiseksi. Määräraha kohdistetaan Saaristomeren ohjelmaan, ravinteiden

kierrätykseen, vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden suojeluun sekä ympäristön tilan arviointiin ja kehittämiseen. Lisäksi rahoituksella hankitaan ympäristötehtävien palveluja, toteutetaan tutkimus- ja kehitystoimia sekä palkataan määräaikaista henkilöstöä. Määräraha tukee myös EU-hankkeiden omarahoitusosuuksia ja siirtomenoja, vahvistaen vesienhoidon vaikuttavuutta ja kestävyyttä.

Keskusliitto esittää, että:

- Määrärahaa korotetaan vastaamaan kasvavia tarpeita.
- Maasto- ja laboratoriotyöt, seurannan kehittäminen, tiedonhallintapalvelut vesien- ja merenhoitoon. Tutkimus ja kehitys (5,025,000 €) esitetään kustannusten nousun takia 250 000 € korotusta ja menetelmien kehittämisen osalta korotusta 500 000 €. Rahoitus olisi näin 5,775,000 €.
- Vesiensuojeluyhdistykset tekevät tällä momentilla tehtäviä palveluita yhteiskunnalle. Valtiolla tai kuntien hallinnolla ei ole näihin töihin osaamista. Tämän osaamisen turvaaminen vaatii määrärahan korotusta, koska kustannustaso on noussut, vuodesta 2024 alkaen hintojen nousun takia 4,4 %.
- EU:n vesientilan seurannan vaatimukset perustuvat useisiin direktiiveihin, joista keskeisin on vesipuitedirektiivi (2000/60/EY). Sen tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää vesien hyvä tila kaikissa jäsenvaltioissa. Seurantaohjelmat kattavat biologiset, fysikaalis-kemialliset ja hydromorfologiset muuttujat. Menetelmiä ja seurantaa vesiensuojeluyhdistykset kehittävät yhdessä yliopistojen kanssa.
- Uudet vesiensuojelun

3. Pitkäjänteiset ja monipuoliset toimenpiteet

Vesiensuojelu vaatii monialaista yhteistyötä ja pitkäaikaista sitoutumista. Julkisen sektorin, yksityisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen tulee osallistua yhteisiin tavoitteisiin. Toimenpiteiden vaikuttavuus edellyttää suunnitelmallisuutta ja riittäviä resursseja. Vesiensuojelun verkosto- ja sidosryhmytyötä koordinoidaan monin paikoin vesiensuojeluyhdistys- ja järjestövetoisesti

4. Määrärahojen kohdentaminen vesienhoidon tukemiseen

Keskusliitto pitää erittäin myönteisenä, että momentille 35.10.63 on myönnetty 8 042 000 euroa siirtomäärärahana kolmeksi vuodeksi. Kohdennus tukee kansallisia vesiensuojelutavoitteita seuraavasti:

- **Saaristomeren tilan parantaminen (6 521 000 €):** Ravinteiden kierrätys, valuma-alueiden hallinta ja paikallisten kunnostustoimien tukeminen. Rahoitus tulee käyttää niihin toimiin, joilla on vaikutus Saaristomeren tilaan huomioiden koko merellisen vesiluonnon suojelun ja kunnostuksen.
- **Pilaantuneiden alueiden puhdistaminen (1 521 000 €):** Selvitys- ja puhdistushankkeet isännättömillä maa- ja pohjavesialueilla. Näiden alueiden kunnostus tulee tehdä pitkäjänteisesti.
- **Henkilöstöresurssit ja kulutusmenot (900 000 €):** Hankkeiden hallinnointi ja asiantuntijatyö tulee turvata, jotta vesiensuojelussa voidaan säilyttää riittävä osaaminen.

5. Vesistöpaneelin perustaminen ja rahoitus

Keskusliitto kannattaa 2020 perustetun vesistöpaneelin rahoittamista, vesistöpaneeli on riippumaton monitieteellinen asiantuntijaelin. Paneeli tukee päätöksentekoa, edistää tutkimustiedon hyödyntämistä ja vahvistaa vesivarojen kestävää hallintaa. Sen tehtäviin kuuluu:

- Tieteellisen tiedon kokoaminen ja arviointi
- Suositusten antaminen hallinnolle
- Kansalaisviestintä ja vuorovaikutus
- Strateginen tuki vesienhoidolle

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto esittää momentille 40 000 euron lisäystä budjetin kohtaa ”35.10 65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoonmäärärahaan” tai ”35.10.22. Eräät ympäristömenot”. Lisärahoitus käytetään Suomen vesistöpaneelin toimintaan. Suomen vesistöpaneelin toiminta on siirtynyt loppuvuodesta 2025 Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton koordinoimaksi ja vastuulle. Vesiensuojelun keskusliiton ideana on toimia yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi yhteiskunnallisesti. Vesiensuojelun tulokset kohdistuvat ja hyödyttävät vesiluontoa, yhteiskuntaa ja kansalaisia. Vesiensuojelun Keskusliitto on perustettu aikoinaan vastaamaan ministeriöiden vetämää vesiensuojelun neuvottelukunnan toimintaa. Neuvottelukuntien toiminnan keskiössä oli vesiensuojelun toiminnan kehittäminen. Neuvottelukunnan toiminta lakkautettiin 1971 vesihallituksen perustamisen yhteydessä, ja tieteellinen vesiensuojelun kehitystyö jäi vesihallituksen yhteydessä toimivan vesitieteellisen neuvottelukunnan työksi. Tätä vastaa Vesistöpaneeli, jossa toimijoita on yliopistoista, tutkimuslaitoksista, hallinnosta, järjestöistä ja muualta kolmannelta sektorilta.

Paneelin rahoitus voidaan toteuttaa siirtomenona maksatuspäätösperusteisesti valtionavustuslain (688/2001) ja asetuksen (684/2020) nojalla. Toiminta voidaan ylläpitää Vesiensuojelun Keskusliiton alaisuudessa itsenäisenä asiantuntijaelimenä.

Yhteenveto

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto korostaa, että vesiensuojelu on investointi tulevaisuuteen – puhtaisiin vesistöihin, terveeseen ympäristöön ja elinvoimaisiin yhteisöihin. Järjestöjen rahoituksen turvaaminen, määrärahojen kohdentaminen ja asiantuntijatoiminnan vahvistaminen ovat keskeisiä edellytyksiä tämän investoinnin onnistumiselle. Keskusliitto toivoo, että hallituksen esityksessä huomioidaan nämä näkökulmat ja että vesienhoidon kehittämistä jatketaan määrätietoisesti ja yhteistyöhön perustuen.

Helsingissä 26.9.2025

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja